

Вірич О. В.

Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського

РОЗРИВ МІЖ СУТНІСТЮ Й БУТТЯМ ЯК ТРАГЕДІЯ ОСОБИСТОСТІ ТА НАЦІОНАЛЬНОЇ СПІЛЬНОТИ (ЗА РОМАНАМИ М. МАТІОС «НАЦІЯ», «БУКОВА ЗЕМЛЯ»)

У розвідці на матеріалі творів М. Матіос «Нація» та «Букова земля» розглянуто проблему буття українського народу в кризових ситуаціях, у його національно-есенційних та екзистенційних вимірах. На основі аналізу подій та характерів і дій персонажів, зображених у досліджуваних творах, можемо стверджувати, що дисгармонія, а понад те – розрив між есенцією людини і її екзистенцією, призводить до трагічної втрати особистістю самої себе.

Доведено, що саме життя актуалізує потребу дослідження самої суті феномену «український народ» крізь призму національно-екзистенційних його виявів у побутовому, соціальному, політичному та інших сферах буття. А оскільки, за висловом С. Андрусів, саме твори національної літератури «найпрямовістіше розповідають світові і самому народові про своєрідність його мелодії в світовій симфонії народів», то значення літературознавчих досліджень у цьому процесі епізнання українського народу світом, а українським народом самого себе є надзвичайно великим.

Виникає цілком закономірне запитання: а що дає підстави одні риси чи ознаки людини відносити до сутнісних її рис, а інші – до породжених певними екзистенційними ситуаціями?

З'ясовано, що сутність етнічної чи національної одиниці втілюється у моральних, естетичних, етичних традиціях народу, в його звичаях, обрядовості, сформованих впродовж віків.

Саме про це йдеться у другому розділі роману «Нація». Найповнішу картину сутнісних ознак української людини, які можуть служити національними ідентифікаторами, розгорнуто перед читачем у настанових старі Юстини (новела «Не плачте за мною ніколи»), що є одночасно і настановами щодо її похорону, і заповітом нащадкам щодо їх подальшого життя, яке, як висновується із цих настанов, має будуватися в гармонії із людською сутністю, що протягом віків набрала своєрідного національного забарвлення.

Буття, що вступає в протиріччя з сутністю людини, призводить до втрати особистістю себе і в масовому вияві переростає в загальнонаціональну трагедію, що майстерно і переконливо продемонстровано письменницею в епілозі роману «Букова земля».

Ключові слова: сутність, буття, есенціалії, екзистенціалі, національна ідентифікація, особистість, нація.

Постановка проблеми. У роботі «Історія українського літературознавства» М. Наєнко писав: «На рубежі 80-х – 90-х років гарматний гул на фронтах останньої в радянській імперії війни з україністикою почав ніби стихати. І ще очевиднішими стали її наслідки: гори трупів, гори поламаних душ і ледве жевріючий попіл її національної духовності. Дослідники літератури в тому попелі активно почали шукати найтепліші жаринки, щоб розкласти справжнє багаття наукового літературознавства» [9, с. 313–314].

Шановний Михайло, пишучи ці слова, ще не міг знати, що через 13 років після виходу в світ його книги імперські гармати знову загудуть вже не в образному, а в цілком реальному сенсі, й стрілятимуть вони не тільки ідеологічними ядрами, обравши своєю ціллю не лише набутки української духовної культури, а саму можливість

і передумову існування цієї недостріляної, вперто живучої культури – нашу державну незалежність і цілісність.

І хоч за роки цієї (тривалий час багато в чому позірної) незалежності літературознавча наука значно розширила спектр літературознавчих дискурсів і поглибила зміст досліджень, все ж цих років, по-перше, було надто мало, щоб новітні ідеї і змісти стали надбанням свідомості бодай освічених мас, а по-друге, значна кількість талановитих, творчих представників літератури й літературознавчої науки, заповонених ідеєю деідеологізації й деполітизації літератури й мистецтва, стали на шлях, на нашу думку, некритичного (бо ж без врахування специфіки історичного розвитку та суспільно-політичних умов) наслідування західних методологій літературознавчих досліджень та стратегій і принципів творення літературних текстів,

і не тільки «найтепліших жарин національної духовності», а й досить активно заходилися затоптувати їх. З'явився ряд статей, автори яких з іронією, вартою кращого застосування, заперечували пізнавальну і виховну роль літератури (бо вона «не класна дама», щоб щось виховувати чи навчати чогось), закликали «долати силу національного тяжіння», яке не дозволяє «сягати справжніх інтелектуальних висот» [2, с. 21–25], висміювали національні патріотичні почуття та профанували сакральні імена і цінності народу. І якщо десь у благополучних суспільствах це могло вважатись безвинною карнавальною грою зі смислами, то в Україні, де безліч поколінь виховувались на чужих ідеалах, чужій історії, в презирстві до своєї мови, історії і культури, це сприяло подальшій руйнації національної ідентичності, поглиблюючи віковічні травми національної самосвідомості, бо, як твердив Жан-Поль Сартр, саме «через літературу колектив (а сформована нація – це і є згуртований колектив – О. В.) вчиться реагувати, мислити, отримує критичну свідомість, образ самого себе» [9, с. 258].

Саме оце намагання «стати європейцями, не ставши українцями», тобто увійти в глобальний цивілізований простір, не усвідомивши «образу самого себе», не набувши (чи не відновивши) власної національної ідентичності (базової умови консолідації нації), й стало не тільки гальмом на шляху до оновлення усіх сфер нашого суспільного буття, а й спричинило анексію Криму та війну на Сході, бо, за всієї своєї споконвічної агресивності й захланності, Північна сусідка наша не зважилася б на відкриту агресію, якби ми не згаяли чверть століття на гру в деполітизацію та загравання з імперським центром, а дослухалися до порад і застережень наших корифеїв сучасної літературознавчої науки (І. Дзюба, В. Дончик, М. Жулинський, М. Ільницький, Г. Клочек та інші) та їх молодших колег (С. Андрусів, П. Іванишин, Л. Мороз, В. Панченко, Л. Сенік та інші), які з перших років незалежності наголошували на необхідності формування нової української моделі світу, «відтворення цілісної картини національного образу культури» [4, с. 68], що була б «узагальненим вираженням зусиль українського народу у світорозумінні, моралі, мисленні, релігії, філософії...» [3, с. 10], тобто постійно привертала увагу до «відтворення і набуття власної цивілізованої національної ідентичності» та «збереження власного національного образу» [5, с. 4–5].

Нині, коли одна частина нашої державної території анексована, а в іншій іде війна, слухність

цих думок важко заперечити, бо обидві ці події відбулися і відбуваються не без участі певної частини населення цих територій, яка, через віками прищеплювані імперські стереотипи і масовану неоімперську пропаганди, спрямованих на спотворення «картини національної української культури» та «національного образу українського народу», ідентифікує себе не зі своїм народом і не своєю державою, а з народом-агресором і державою-нападником.

Отже, життя актуалізує потребу дослідження самої суті феномену «український народ» крізь призму національно-екзистенційних його виявів у побутовому, соціальному, політичному та інших сферах буття. А оскільки, за висловом С. Андрусів, саме твори національної літератури «найпромовистіше розповідають світові і самому народові про своєрідність його мелодії в світовій симфонії народів» [1, с. 18], то значення літературознавчих досліджень у цьому процесі впізнавання українського народу світом, а українським народом самого себе є надзвичайно великим.

Пропонована розвідка «Розрив між сутністю і буттям як трагедія особистості й національної спільноти на матеріалі М. Матіос «Нація» та «Букова земля»» – є одним із фрагментів цілісної картини образу української національної культури та народу – її творця.

Постановка завдання. Мета роботи – на матеріалі вказаних творів письменниці простежити національно-есенційні та екзистенційні параметри буття народу в зображених нею кризових ситуаціях.

Виклад основного матеріалу. Роман у новелах «Нація» поєднує два розділи: «Апокаліпсис» і «Одкровення». Попри те, що слово «одкровення» є фактично слов'янським перекладом грецького слова «апокаліпсис», у рецепції пересічного українця слова ці сприймаються по-різному: апокаліпсис – як «кінець світу», а одкровення – як повідомлення про щось таємне, сокровенне, призначене лише для найближчих, споріднених із твоею душею.

Очевидно, саме це сприйняття мала на увазі письменниця, даючи назви розділам своєї книги. На таку думку наводить власне сам зміст розділів.

Перший розділ – це страшний час встановлення режиму «других советів», що з нелюдською жорстокістю ламає, морально й фізично знищує націю, одних її представників перетворюючи на її ворогів, інших цілими родинами вивозячи в незначні краї, а в найнепокірніших викликаючи жаду помсти, заганяючи їх у ліси для відчайдушно кривавої боротьби не на життя, а на смерть. Все це сприймається як справжній «кінець світу» і вимагає

екзистенційного виміру життєдіяльності персонажів, що, з огляду на екстремальну, кризову ситуацію, змушені діяти не відповідно до своєї сутності, а «виходити поза межі себе», часто роблячи екзистенційний вибір, що не тільки не узгоджується із сутністю особистості, а суперечить їй.

Другий розділ «Одкровення», на нашу думку, якраз і є оповіддю про сокровенну суть української національної душі в її есенційному вимірі.

Особливого значення набуває питання, на яке певною мірою відповідає письменниця своїм «Одкровенням»: *Які саме есенціальії можуть служити ідентифікаторами певної (у нашому випадку – української) нації?*

Адже на загал усі есенціальії є загальнолюдськими, і сапієнтальність (розумність, здатність до мислення) як есенційна ознака роду Homo є універсальною якістю представників будь-якої нації чи раси, як і ряд інших ознак.

На цій підставі такі науки, як етнопсихологія чи етнопедогогіка, в радянські часи вважались буржуазними псевдонауками, вигаданими для роз'єднання лав світового пролетаріату [10, с. 120–130]. А суть не в наявності чи відсутності загальнолюдських есенціальій, а в тому, які з них є пріоритетними для того чи іншого етносу чи нації, в яких комбінаціях взаємодіють і як виявляються назовні в тих чи інших умовах.

Саме про це говорить М. Матіос у своєму «Одкровенні». Бачимо тут і наше козацьке гульгтяйство, що часто переходить у зневагу до загальноприйнятих норм моралі й етики, а в екстремальних умовах змінюється на сувору дисциплінованість, що межує з аскетизмом (Іларій Гоцуляк із новели «Анна-Марія», для якого ситуацією екстриму стала не до кінця осмислена ним несподівана палка закоханість в дитину Анну Гафтинякову і нестримне бажання одружитися з нею). Бачимо і нашу приповідкову довірливість до чужих слів, які часто важать для нас більше, ніж видимі факти й справи (Дмитро Проданюк із новели «Признай свою дитину»); і наше хоч і не дуже характерне та все ж наявне уміння зловтішатись чужою бідною (тітка Василина із новели «Поштовий індекс»).

Та все ж найпоказовіші есенціальії, що можуть служити ідентифікаторами української нації, містяться в оповіді – заповіті старенької бабки Юстини із новели «Не плачте за мною ніколи», котра ось уже чверть століття двічі, а то й тричі на рік пересушує свій «скарб», складений на смерть. Настанови щодо свого похорону в Юстининих монологах перемежуюються з розповідями про смерть і життя інших мешканців села і створюють масштабне уявлення

про народні повір'я та звичаї, в яких якнайяскравіше відбиваються сутнісні риси нації.

Найперше – це однозначно святоблिवе ставлення до смерті як межового переходу в інший світ, незалежно від того, хто помер і як жив на цьому світі. Свої наперед заготовлені труни баба Юстина зі своїм покійним чоловіком позичали померлим односельцям разів із двадцять. Навіть нагло померлій головисі, яка людей від церкви відмовляла, а на Пасху «писала всіх», хто до церкви йшов, Юстина позичила свою труну, бо «хоч і головиха – а все людина була...» [7, с. 224], бо «то є вели-и-ко діло-смертонька наша» [7, с. 227], тому ніколи нічого дурного про смерть говорити не можна: «Як маєш що сказати щось дурне, візьми в рот води й трохи потримай. Тоді дурне мине скоріше» [7, с. 235].

Перехід Юстининих настанов про смерть у життєві настанови закономірний: адже смерть «заслужити треба» [7, с. 332], а отже, гідно прожити життя.

В цьому, відповідно до письменницької нарації та розуміння баби Юстини, в гідному житті відображенні найсутнісніші риси народу:

– турбота про ближнього: «А як умру, то онуків не пужайте (...). І так життя їм нелегке тепер прийшло. Про смерть скажіть їм без плачу й без голосіння» [7, с. 234]. «І ніколи не плачте за мною, бо мені на тім світі буде тяжко. Як буду знати, що ви плачете без мене» [7, с. 249];

– турбота про продовження роду: «Аби котра (з невісток – О.В.) була перед злогами <...>, щоби не йшла до тіла, аби не перепудилася. На подвір'ї роботу дайте, межі люди пустіть, нехай на файних людей дивиться <...>, аби дитина була файна» [7, с. 234];

– приповідкова українська гостинність: «... як будете людей столувати, то давайте пісної їди й усякої... бо все може бути хтось, хто їсть пісно <...> А як їди пісної не буде – піде людина з похорону голодна. То недобре <...> [7, с. 243]. «І столуйте людей до цвинтаря <...> Похорон може затагнути <...> то щоб люди не йшли голодні. <...> І не приказуйте коло стола, як коло вмерлого <...> нащо на людей смуток наганяти?» [7, с. 245];

– рівне ставлення й до заможного: «І за столи кладіть усіх і не перебирайте, хто коло кого має сісти <...> Чи бідний, чи багатий най сідають один коло одного» [7, с. 246]; «Скільки того маєтку на той світ треба?» Всі однаково беруть. Бідний не візьме, бо не має що, а багатий не візьме, бо не має куда. Ото й усього маєтку – оця чорненька хатка...» [7, с. 238];

– гріхи, за які посилається тяжка смерть або неможливість пристойного похорону: забиття звірини без потреби, з мисливського азарту: Діда Саву, що – «великий охотник був як до жінок, так і до звірини» [7, с. 227], мусили зранку другої днини по смерті ховати, бо тіло кров'ю спливало. «То убита звірина ще довго з Сави виходила <...> живе – навіть коли воно звірина, все таки жити хоче. І навіть за скривджену звірину гріх маємо, а що вже казати за людину?!» [7, с. 228]; Білейчучка Варвара «по два чи три рази на день» [7, с. 230] то умирала, то оживала. «А все, дочко, гріхи-и-и! Бо й мольфарила, й ворожила. А що мстива була... а скупонька...!» Бувало, бідний прийде в хату та попросить кусень хліба, а вона...: «Було добре робити, то мали би їсти свій хліб, а ні по чужих хатах старцювати!» Не один з її хати голодний та без води пішов» [7, с. 230-231];

– чесноти, за які легко смерть дається, а часом, як баби Юстининому татові, і знаття часу своєї смерті. «Бо тато говорив в усі говіння, не лихословив, ворогів не наживав. Маму не бив. Дітей на стороні не мав. Любасок також. Людей не шахрував. Бідного не обідив, з каліки не засміявся...» [7, с. 230];

– пошанування усталеної звичаєвості та моралі – «закону людського», як каже баба Юстина: «Мені там однаково буде <...> але то є такий закон людський і не треба його переступати. Видиш, що робиться, як такі, мирські закони переступаються <...> Я видіти не буду. Видіти буде ваша, дочко, совість...» [7, с. 249–250].

Якщо до настанов бабці Юстини – цієї берегині народних звичаєвих та моральних цінностей – додати ще цінності, втілені у мріях Корнелії (новела «Просили тато-мама...») про щасливе життя, у яких відтворено ментальні (сутнісні) риси народу українського, то матимемо майже повний набір ідентифікаторів нації.

Що ж потрібно цій дівчині – простій представниці свого народу – для щастя?

Найголовніше – «жити так, як хочеш: не ненавидячи – а люблячи» [7, с. 137].

Мати гарну власну оселю: «Вона би збудувала собі хату під самими хмарами <...> і любила би свою хату, як живу людину» [7, с. 137–138].

Мати власне господарство: «Тримала би отару самих білюсінських овець і день відо дня сама би їх пасла на найсоковитіших пашах». «А які би вона співанки складала коло своїх бріцьок та ярчат!» [7, с. 138].

Мати змогу вільно милуватися своєю землею, своїм рідним краєм і вільно, безпечно говорити, не криючись, повним голосом: «А що вже надиви-

лася би на свої гори вдень, при сонці! А що вже би наговорилося на повен голос, навіть коли б сама до себе!» [7, с. 136].

У цих нехитрих дівочих мріях і любов до рідної домівки, і любов до господарювання, і потяг до творчості, і прагнення волі. І все це освітлене всеохопною ментальною любов'ю до світу, до рідної землі, де «овечки – біленькі, як надгірні хмари, а люди – добрі, ніби кавалок хліба» [7, с. 139].

Зауважимо, що цю характеристику краям дає дівчина, яка за кілька років перебування у лавах повстанців бачила безліч випадків зрадництва й продажності з їх боку.

Та Корнелія, яка сама зазнала і поборолася стільки болю і смертельного страху, знає як це важко для звичайної, незагартованої людини. І хоч провідники вважають її належною до «жмені камінних», тобто до невеличкого числа найстійкіших і найвідданіших справі боротьби, вона розуміє, що «камінними» можуть бути далеко не всі, бо «людина слабка. Її за це винуватити не можна» [7, с. 161], як розуміє, чи скоріше відчуває душею, що якби життя не кинуло її «добрий, як кавалок хліба», народ у м'ясорубку таких нелюдських, жорстоких випробувань, не було б і так багато випадків зрадництва й запродавства. Отже, знову бачимо протиріччя між сутністю людини (доброї, як кавалок хліба) і її буттям, яке обертається і особистісною, і національною трагедією.

З великою силою і життєвої, і художньої переконливості ця трагедія змальована в епілозі нового роману М. Матіос «Букова земля», де зустрічаємось із героїнею, яка під тиском нелюдських умов життя змушена була з власної волі зректися не тільки своєї національної сутності, а й самої себе, і прожити чуже, ззовні накинене їй життя без власних ідеалів і цінностей і навіть без власного імені.

Це – буковинка Ганна Берегівчук, яка колись у апокаліптичні роки, описані в I розділі роману «Нація», підмінила собою свою вагітну сестру-близнючку Марію, заарештовану за зв'язок із повстанцем Петром Вівчарем на псевдо «Лис», чию дитину носила під серцем.

Слід зауважити, що до цього кроку дівчину спонукали саме сутнісні риси її особистої і національної вдачі: самозречене кохання – вона, як і її сестра Марія, була закохана в Лиса-Вівчара, сестринська (родинна) любов, святість роду й усього, пов'язаного з його продовженням.

Проте умови життя в концтаборі змусили її порвати зв'язки з родиною: рідною Буковиною.

Потрапивши після «хрущовської» амністії на Донбас, де звільненим «зекам» давали роботу

й прописку, Ганна, аби уникнути кпинів і підозр та огородити від них доньку, цілком зрікається свого буковинського походження (бо ж там, на думку донецького зденационалізованого пролетаріату, усі «вороги-націоналісти!»), зрікається українських звичаїв і мови й намагається вписатися в тамтешній проімперський «ландшафт».

Це їй не дуже вдавалося, бо донька її згадує, що «з дитинства так люто ненавиділа маму, що й тепер не раз коцюбу б на її голову опустила» [8, с. 900], бо її «в дитстві» із-за того, що вони з мамою говорять «не так, як усі» бендерою звали.

Донька «так зненавиділа і язик мамин і фамілію їхню сельську-Копайдереву, що й сказати не може!» [8, с. 902], а мати так і не зважилась ні доньці, ні внукові й нікому іншому розповісти правду ні про свою життєву драму, ні про трагедію свого краю, що пережив апокаліпсис, ні про розкиданих по Сибірах і Донбасах замієних од страху людей його.

Так екзистенціали безнадії і страху витіснили сутнісні ознаки жінки і стали власне її есенціаліями.

Трагедія протиріччя між есенцією й екзистенцією особистості перетворилася на трагедію національну.

На полі бою під станицею Луганською стикаються представники одного роду, чужою волею розділеного на дві ворогуючі частини. Один із них Степан Надрага – нащадок вирваних без коріння зі свого природного середовища, заляканих репресіями й зазомбованих чужинською пропагандою, онімєлих «людей зі страху» (Р. Андріяшик), що втратили свої сутнісні ознаки, замінивши їх есенціалізованими екзистенціалами страху, пристосуванства й меншwartтості.

Другий – Петро Шарабуряк – нащадок тих, хто, переживши апокаліпсис встановлення радянської влади в Західній Україні, зберіг свою сутність і зробив свій екзистенційний вибір у злагодженості з нею.

У романі «Букова земля» ці двоє – онуки двох рідних 85-літніх сестер Ганни та Марії Берєгівчук: онук Марії Петро, що виріс із рідного кореня на національному ґрунті і знає правду про свій рід і нарід, – доброволець – «айдарівець», що бореться за незалежність і цілісність рідної Держави проти імперської агресії.

Онук Ганни Степан, вихований перестрашеною й онімєлою бабусею та матір'ю, що виросла, як і він, в умовах імперського пропogандивного диктату й, ніколи не чувши правди про свій народ, «з дитинства» ненавиділа своє українське походження, що в її бутті означало меншwartтність і презирство зросійщеного середовища, – зденационалізована й сепаратист – «русомірянин», що допомагає агресору знищити свою Державу.

Ці два представники одного роду набувають у романі Матіос ролі символів двох Україн, розмежованих не по лінії Захід – Схід, як нам постійно тлумачать наші таємні і явні вороги, а по лінії знання – і невідання, правда – й облуда. Це лінія між сутністю істинною і сутністю, спотвореною потворними умовами буття нації. І доки ми не подолаємо цю межу, доки не донесемо до кожного громадянина України (хоч етнічного українця, хоч представника будь-якого іншого етносу!) правду про наш народ, його ментальність, історію, наукові й культурні досягнення, про наші споконвічні мрії і прагнення, й доки не навчимося давати своєчасну адекватну відповідь облудним інсинуаціями, що спотворюють наш національний образ і нашу, за словами С. Андрусів, «своєрідну мелодію у світовій симфонії народів», – доти вороги нашої суверенності будуть вкладати свою зброю в руки наших, не відаючих свого роду і самих себе, «дідушенків» і «стьопок надраг», націлюючи її в кожного з нас і в наше майбутнє.

Висновки. Отже, найповнішу картину сутнісних ознак української людини, які можуть служити національними ідентифікаторами, розгорнуто перед читачем у настановах старої Юстини (новела «Не плачте за мною ніколи»), що є одночасно і настановами щодо її похорону, і заповітом нащадкам щодо їх подальшого життя, яке, як висновується із цих настанов, має будуватися в гармонії із людською сутністю, що протягом віків набрала своєрідного національного забарвлення.

Буття, що вступає в протиріччя з сутністю людини, призводить до втрати особистістю себе і в масовому вияві переростає в загальнонаціональну трагедію, що майстерно і переконливо продемонстровано письменницею в епілозі роману «Букова земля».

Список літератури:

1. Андрусів С. Проблеми національної ідентичності. *Слово і час*. 1997. № 3. С. 18.
2. Гадамер Г.-Г. Істина і метод / пер. з нім. М. Кушнір. Київ : Юніверс, 2000. 478 с.
3. Дзюба І. Метод – це насамперед розуміння. *Слово і час*. 2001. № 7. С. 4–10.
4. Жулинський М. Національна культура за умов формування суспільної солідарності в Україні. *Сучасність*. 1997. № 12. С. 65–70.

5. Жулинський На шляху в європейський простір. *Слово і час*. 2001. № 1. С. 4–7.
6. Іванишин П. Національно-екзистенціальна інтерпретація (основні теоретичні та прагматичні аспекти) : монографія. Дрогобич : «Відродження», 2005. 307 с.
7. Матіос М. Нація. Львів : Піраміда, 2007. 253 с.
8. Матіос М. Букова земля. Роман-панорама завдовжки 225 років. Київ : «А-БА-БА-ГА-ЛА-МА-ГА», 2019. 927 с.
9. Наєнко М. Історія українського літературознавства: підручник. Київ : ВЦ академія, 2011. 360 с.
10. Різникова Я. Загляймо в скарбничку народної педагогіки / Ярослава Різникова / В.Г. Кушнір, Г.А. Могильницька. Відкрий для себе Україну. Серія «патріот» кн. І. Київ : «Український пріоритет», 2018. С. 220–230.
11. Сартр Ж. П. Что такое литература? Слова / пер. с франц. М. В. Драко. Минск : ООО «Попурри», 1999. 448 с.

**Virych O. V. THE GAP BETWEEN ESSENCE AND EXISTENCE
AS A TRAGEDY OF PERSONALITY AND NATIONAL COMMUNITY
(BASED ON M. MATIOS' NOVELS "NATION", "THE BEECH LAND")**

The pilot study based on the material of M. Matios' works "Nation" and "The Beech Land" raises the problem of existence of the Ukrainian people in crisis situations, in its national – essential and existential dimensions. Analyzing events and characters' temper and actions depicted in the studied works, we can say that the disharmony, and moreover – the gap between the essence of man and his existence leads to a tragic loss of self.

It is proved that life itself actualizes the need to study the very essence of the phenomenon of the Ukrainian people through the prism of its national and existential manifestations in everyday, social, political and other spheres of life. And since, according to S. Andrusiv, it is the works of national literature that most eloquently tell the world and the people themselves about the originality of its melody in the world symphony of peoples, the importance of literary research in this process of recognizing the Ukrainian people by the world and the Ukrainian people is extremely great.

A natural question arises: what gives grounds to attribute some traits or signs of a person to their essential features, and others – to those generated by certain existential situations?

It was found that the essence of an ethnic or national unit is embodied in the moral, aesthetic, ethical traditions of the people, in its customs, rituals, formed over the centuries.

This is what the second chapter of the novel "Nation" is about. The most complete picture of the essential features of the Ukrainian man, which can serve as national identifiers, is unfolded before the reader in the instructions of old Justina (short story "Never cry for me"), which are both instructions for her funeral and a testament to her descendants concerning their future life, which, as can be deduced from these guidelines, must be built in harmony with the human essence, acquiring over the centuries a kind of national colouring.

Existence, which contradicts the essence of man, leads to the loss of self-identity and in a mass manifestation grows into a national tragedy, which is skillfully and convincingly demonstrated by the writer in the epilogue of the novel "The Beech Land".

Key words: *essence, existence, essentials, existentials, national identification, personality, nation.*